

na své výpovědi trvali, pak jsem je dával popravit; byl jsem totiž přesvědčen, že, nehledě ani k tomu, co prohlašovali, musí být ztrestána aspoň jejich zarputilost a neoblohná tvrdošijnost... Tak na př. nás došlo anonymní udání na mnoho lidí, uvedených jménem, ale jmenovaní tvrdili, že křesťany nejsou a nikdy nebyli; i uznal jsem za vhodné je propustit. Mne pak ujišťovali, že celým jejich proviněním či spíše poblouzněním bylo jenom to, že prý se určitého dne před úsvitem vespolek scházeli, že spolu zpívali střídavou píseň k božské počtě Kristově a že se zavazovali přísahou, ale nikoli k zločinu, nýbrž za tím účelem, že se nebudou dopouštět krádeže, loupeže ani cizoložství, že nebudou rušit daného slova a že nebudou upírat majetku jim svěřeného, bude-li na nich požadován; nato prý se pokaždé rozcáhali a scházeli se zase až k jídlu, docela však obyčejnému a nevinnému, ale potom prý i toho zanechali, jakmile jsem z Tvého příkazu výslovně zakázal veškeré spolkaření...« Císař Traian Pliniovi odpověděl: »Způsob, kterým jsi postupoval ve vyšetřování lidí, kteří byli u Tebe žalováni z účasti na křesťanství, jest náležitý; nedá se zde totiž stanovit žádné obecné pravidlo, závazné jaksi pro všechny případy. Pátrat se po nich nesmí; ale jsou-li žalováni a také osvědčeni, pak musí býti trestáni: ovšemže tomu, kdo prohlásí, že není křesťan, a osvědčí to také skutkem, t. j. vzýváním božstev našich, má se dostat za tuto lítost odpuštění, i kdyby byl v minulosti podezřelý. Naproti tomu k udáním anonymním se nesmí brát zřetel vůbec nikdy; neboť jednak by se tím dával prašpatný příklad a jednak by to bylo nedůstojné našeho století.« — Žalobám proti křesťanům učinil konec teprve císař Konstantin r. 319. Koblížek.

Dr. Adolf Štafl, První stavební novela a nové předpisy stavební, Praha, 1943, str. 328, cena K 48.— brož., K 68.— váz.

Vládní nař. ze dne 21. března 1942, č. 109 Sb. o změně stavebních řádů je důležitou normou, jejíž komentované vydání praxe iistě uvítá. Působnost v oboru stavební policie, která příslušela obcím jako stavebním úřadům, přenesena byla zásadně na okresní úřady, dále má právo vyšší stolicie stavební k ochraně veřejných zájmů zakročiti z úřední moci, aniž by byla vázána petitem odvolacím, konečně projednání žádostí ve stavebních věcech, zvláštní předpisy o stavbách při silnicích — jsou příklady nových ustanovení, která značně mění dosavadní právní stav a proto jejich komentáře i otištění souvislých norem (upravovací plány polohy, plánovací komise, zvláštní předpisy pro některé druhy staveb na př. biografy, jatky, stáje, plovárny, hřiště a j.) velmi přispějí k usnadnění praxe. Publikace je ukončena vlád. nař. ze dne 27. dubna 1942, č. 169 Sb. o úpravě koncesované stavební živnosti a předpisy o provádění staveb. V závěru jest sestaven přehled judikatury jako doplněk k judikatuře uvedené v komentářích dříve vydaných stavebních řádů (Stavební řád pro Čechy, 2. vyd., 1941, Stavební řád pro Prahu, Plzeň a Budějovice, Stavební řády Moravské) a to přehledy pod hesly (na př. plány polohy, parcelace, stavební zákaz stavební čára, ulice, oplocení, sousedé, požární zeď, chodníky a j.). Komentář první stavební novely je nezbytným doplňkem všech stavebních řádů a jeho pečlivé vydání zaručuje stejný úspěch jako dřívější autorovy publikace. Kžk.

## Po časopisech.

### Peněžítá náhrada za zakázanou část dovolené.

Vyhláškou ministerstva hospodářství a práce z 30. dubna 1943, Úřední list č. 102/43, bylo nařizováno, že v roce dovolené 1943 činí dovolená na zotavenou zásadně nejvýše 14 pracovních dnů, pro zaměstnance, kteří se narodili před 1. dubnem 1894, nejvýše 20 pracovních dnů. Má-li zaměstnanec nárok na delší dovolenou na zotavenou, nemůže jej uplatňovati.

Jestliže tedy měl zaměstnanec až dosud nárok na delší dovolenou (na př. 3, 4 týdny, podle § 26, 2. odst. zák. č. 154/34 Sb.), smí si ji vybrati jen do stanovené výše. Má však nárok, resp. smí mu zaměstnavatel zaplatiti v penězích náhradu za ty dny dovolené, o které novou úpravou přišel?

Vyskytlo se mínění, že účelem nové úpravy dovolených, podle cit. vyhlášky ministerstva hospodářství a prá-

ce, je nepochybně využití p r a c o v n í c h sil zkrácením doby odpočinku, pokud by tento odpočinek byl ve válce nadměrným. Jinak však že stát nemá zájmu zasahovati do nabytých práv zaměstnanců a proto že zaměstnanec má nárok, aby mu nevybraná dovolená byla nahrazena v penězích (ve smyslu § 26 z č. 154/34 Sb., vl. n. č. 33/42 Sb. a pod.). Jiní, vycházejíce z textu vyhlášky, takový nárok odmítali.

Otázka jest řešena výkladem, otištěným v časopise »Die Wirtschaft« ze dne 5. VI. 1943, takto:

Pokud nárok na dovolenou nemůže býti uplatněn, nemůže býti dána ani náhrada za nevybranou dovolenou. Pro rok dovolené 1943 jest proto možno nahraditi dovolenou jen do nejvyšší hranice 14 pracovních dnů, u zaměstnanců narozených před 1. IV. 1894, 20 pracovních dnů. Zákaz nahrazování plyne ze zásady, že nárok na dovolenou jest nárokem na pracovní volno, při němž však trvá nárok na mzdu (plat), a to za tím účelem, aby se zaměstnanec zotavil a udržela se jeho pracovní síla. Jestliže v důsledku válečných poměrů byla ustanovena maximální výměra dovolené pro rok dovolené 1943, nemůže se — bez porušení právních předpisů o dovolené a mzdového »stopu« — proměnit v peněžitý nárok ani takový případný nárok na delší dovolenou, který by se podával z právě zrušeného předpisu. Jinak ovšem zůstávají v platnosti ustanovení vyhlášky min. hospodářství a práce č. 150/42 Sb. V rámci nejvyšší hranice 14 resp. 20 pracovních dnů může se tedy i v roce dovolené 1943 — ovšem u dělníků jen se souhlasem úřadu práce — i dovolená nahraditi v penězích, jestliže v důsledku válečného stavu není možno dáti volno zcela neb částečně, až do 30. června 1944. U zaměstnanců jsou bez omezení přípustny úmluvy o náhradě (jako vůbec v hornictví mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, o náhradě za dovolenou v penězích, ovšem jen ve shora zmíněném rámci (nejvýše za 14, resp. 20 pracovních dnů).

(K tomu by bylo jen ještě poznamenati, že »pracovními dny« rozumí se dny »všední«, t. j. všechny dny kromě nedělí a uznaných svátků. Započítávají se tedy do oněch 14 dnů zejména i soboty, kdy se u některých závodů nepracuje, podobně pondělky, čtvrtky atd., bez ohledu na to, zda se v tom kterém podniku v ten den pracuje zcela neb částečně.)

### Cena »upotřebeného« zboží.

Kammergericht rozhodl rozsudkem ze dne 3. prosince 1942 (Deutsche Justiz 1943, strana 205) v tomto případě:

Žalovaná spediční firma zavinila hrou nedbalostí ztrátu uskladněných kusů oděvu, prádla atd. Byla odsouzena k náhradě v penězích a to podle cen v době rozsudku platných, s tímto odůvodněním:

Jde o použité předměty, ale o takové, které přes používání nejsou příliš upotřebený. Za takové věci nelze přiznati náhradu předválečnou, jak žádá žalovaná strana. Nedostatek zboží, způsobený válkou, vyvolal úřední nařízení, která mají zaručiti, aby zmenšené disponibilní množství spotřebních statků připadlo všem a za tím účelem omezuje oprávnění jednotlivců, takových statků nabývat. Stav tím přivoděný má za následek, že oblek, prádlo, obuv a jiné věci, které byly teprve málo opotřebovány, nemají pro svého vlastníka menší hodnotu než měly v době jejich nabytí, a také ne menší hodnotu než cenu, za kterou by dnes mohl koupiti stejně hodnotné věci — ovšem za předpokladu, že se vykáže oděvním listkem, nebo odběrním poukazem, opravňujícím k nákupu. Proto nejenom dovoluje, nýbrž přímo nutí analogický výklad § 251 BGB v této době k tomu, aby i za opotřebované předměty toho druhu byla poskytnuta náhrada v opatřovací hodnotě beze srážky. Tomu nebrání nařízení z 21. ledna 1942 o tvoření cen upotřebeného zboží. To sleduje účel, aby podvázalo nadále stoupání cen, k němuž vedla zesílená poptávka po upotřebeném zboží, a je vydáno pro obchod tímto zbožím, tedy pro prodávající a kupující tohoto zboží, nikoliv však pro poměr mezi osobou poškozenou a osobou povinnou k náhradě.

§ 251 německého občanského zákoníka stanoví:

Pokud není restituce možná, nebo k odškodnění věřitele dostatečná, má osoba povinná k náhradě odškodniti věřitele v penězích. Osoba povinná k náhradě může věřitele odškodniti v penězích, je-li restituce možná jen s nepřiměřeným nákladem.

§ 1323 našeho občanského zákoníka stanoví:

Abý se nahradila způsobená škoda, musí býti vše uvedeno v předešlý stav, nebo není-li to možné, dána odhadní cena. Týká-li se náhrada jen utrpené škody, nazývá se vlastním odškodněním, vztahuje-li

se však i na ušlý zisk a odčinění způsobené urážky, nazývá se plným zadostiucněním.

§ 1332 občanského zákoníka stanoví:

Škodu, která byla způsobena menším nedopatřením nebo nedbalostí, nutno nahraditi podle obecní hodnoty, kterou věc měla v době poškození.

Citovaný rozsudek vykládal ustanovení § 251 německého občanského zákoníka jenom analogicky. Pro obor našeho občanského zákoníka však je přímý poukaz na »obecnou hodnotu v době poškození« v § 1332.

Regierungsrat Herbert Schmerling komentuje tuto otázku v týdeníku Die Wirtschaft č. 20/1943 ze dne 15. května 1943 a uvádí v podstatě:

Kdežto tvoření cen u nového zboží v ostatním říšském území a v Protektorátě se řídí nařízením o stop-ceně anebo zvláštním ustanovením, vydaným pro jednotlivé druhy zboží, opírá se zjištění v zákoně přípustné nejvyšší ceny za upotřebené zboží o ustanovení nařízení říšského komisaře pro tvorbu cen o nejvyšších cenách pro upotřebené zboží z 21. ledna 1942 (RGL 1942 I, str. 43), v Protektorátě o vyhlášku nejvyššího cenového úřadu z 20. května 1942, čj. 47.319-VI/5-1942, Úřední list č. 119 ze dne 22. května 1942, případně o zvláštní úpravy, vydané pro jednotlivé druhy upotřebeného zboží.

Prodej takových věcí za nejvyšší přípustné ceny není s hlediska cenového závadný. Nejvyšší cenou za upotřebené zboží jest zásadně »cena nejvýše přípustná podle cenových předpisů pro nové zboží stejného druhu, nebo pro zboží

srovnatelné po odečtení částky za znehodnocení«, nejvýše však 75% nejvýše přípustné ceny nového zboží stejného druhu nebo zboží srovnatelného. V jednotlivých případech však by to mohlo znamenati pro nabyvatele neodůvodněnou výhodu a pro prodávajícího nespravedlivou tvrdost, na příklad při použitých nových věcech. V takových případech mohou účastníci podati návrh k nejvyššímu cenovému úřadu na povolení výjimky.

Předpisy nařízení o opotřebeném zboží neplatí na předměty, které mají sběratelskou a uměleckou cenu. K nim náleží zejména:

1. díla plastiky na příklad reliefy, kameje, mince, sochy, pečeti atd.,
2. díla malířství, na příklad kresby, grafiky, miniatury, mosaiky atd.,
3. díla umění písarského, knižního a tiskařského, na příklad tisky, knihy, staré rukopisy, autogramy atd.,
4. poštovní známky,
5. starožitnosti, na příklad starý nábytek, porculán, majoliky, cínové předměty, zbraně, gobeliny, koberce atd.

Totéž platí pro starý materiál, t. j. předměty, které svému původnímu účelu již nemohou sloužiti, na příklad hadry, starý papír, staré železo — nikoliv však na příklad upotřebené lahve. Pro některé z těchto druhů jsou předepsány nejvyšší ceny (stará guma, staré železo). Nařízení o upotřebených předmětech má upravovati cenové obchodní poměr mezi zcizitelem a nabyvatelem. Proto sem nepatří případy, které se týkají poměru mezi osobou poškozenou a mezi osobou povinnou k náhradě škody. To je právě případ shora citovaného rozhodnutí Kammergerichtu.

Tyto zásady zasluhují pozornosti praktických právníků ve všech případech žalob o náhradu škody.

## Z právní praxe.

I vkladní knížka s heslem jest papírem au porteur a platí pro její nabytí § 371 o. zák. obč. a nikoli § 367 o. z. obč.

Nedávno byl rozhodnut s konečnou platností dosti vleklý spor, vedený proti jednomu pražskému peněžnímu ústavu o vydání zastavené vkladní knížky. Každá ze tří instancí, jimiž

spor proběhl, posuzovala věc s jiného právního hlediska.

V souzeném případě šlo o vindikační žalobu proti peněžnímu ústavu o vydání bankovní vkladní knížky, vázané heslem, kterou žalovaný ústav přijal do zástavy za poskytnutý úvěr od nevlastníka v dobré víře ovšem, že jest vlastníkem a že udané heslo